

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz beşinci İçtima

27.4.1338 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	418	muhtelif yerlerden mevrut telgraflar	418
2. — İcra Vekilleri muamelâtı	423	2. — 23 Nisan münasebetiyle mevrut tebrik telgrafları	418:419
1. — İktisat Vekili Sırrı Beye itimat beyanına dair tahririn tekrar rey ve reylerin neticesi	423:430,431:433	7. — Mazbatalar	422
2. — İktisat Vekili Sırrı Bey (İzmit) in istifası	430	1. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Cürmü âdi mahkûmlarının cezalarının cezayı nakdiye tahvil edilmesine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/514)	422:423
3. — Azayı Kiram muamelâtı	422	2. — Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Yüz paradan ziyade çay ve kahve satanların Temettu vergilerinin tezyidine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/500)	422:423
1. — Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	422	3. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Altmış beş yaşını tecavüz eden mahkûminin tahliye edilmelerine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/501)	422:423
2. — Burdur Mebusu Veli ve Bitlis Mebusu Yusuf Ziya Beylerin Muvazenei Maliye encümeninden istifaları	422	4. — Maraş Mebusu Tahsin, Hasib beylerle rüfekasının, Vatanın müdafaasını temin zımında ahzolan nukt ve emvale mütaallik deavinin ademiistimaiyle Hazinece tazminine ve saireye dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/512)	422:423
4. — Tezkereler	419		
1. — Mersin Mebusu Salâhaddin Beyin, zabıt ceridelerinin günü gününe tabı ve tevzi edilmesine mütaallik tahririne dair Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi	419:421		
5. — Tahrirler	421		
1. — Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin, Çal kazası ahalisine muavenet edilmesine dair tahriri	421:422		
6. — Muhtelif evrak	418		
1. — Mütareke teklifi münasebetiyle			

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; Saat: 1,55

REİS — Reisisani Rauf Beyefendi

KÂTIPLER : Mahmud Said Bey (Muş), Enver Bey (İzmir) ,

REİS — Efendim, celse küşadedildi. Zaptı sabık okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Reisisani Rauf Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinik zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olunarak celse hafiyeye geçildi.

(İkinci Celse hafidir.)

Üçüncü Celse

Rauf Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde inikaderek Ukrayna'ya gidecek heyetin tahsisatının tezyidine dair lâyihai kanuniye müzakere edilip madeleri aynen ve heyeti umumisi 27 müstenkif ve 47 redde karşı yüz üç rey ile kabul olunarak teneffüs için celse tatil olundu.

Dördüncü Celse

Rauf Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinik İktisat Vekâletinden olan istizaha Vekil Sırrı Bey tarafından cevap ita ve sahibi istizah Karahisar Mebusu İsmail Şükrü Efendi tarafından mesele izah olunduktan sonra müzakere kâfi görülerek Bitlis Mebusu Yusuf Ziya Beyle rüfekasının (Vekil Beye beyanı itimat) a dair takriri. Tâyinî esami ile reye konulup toplanan âra neticesinde Mecliste nisabı ekseriyet mevcud olmadığı anlaşıldığından yoklama icrasından sonra yine ekseriyetin olmadığı tebeyyün etmekle Perşembe günü mezkûr takririn tekrar reye konulacağı bittebliğ içtimaa nihayet verildi.

	Kâtip	Kâtip
Reisisani	Muş	İzmir
Rauf	Mahmud Said	Enver

REİS — Zaptı sabık hakkında söz istiyen var mı efendim? (Kabul, sesleri) zaptı sabık hulâsası aynen kabul edildi.

6. — MUHTELİF EVRAK

1. — *Mütareke teklifi münasebetiyle muhtelif yerlerden mevрут telgraflar.*

REİS — Efendim, evrakı varide olarak mütareke teklifi münasebetiyle mevрут telgraflar var. Münasip görürseniz Divanı Riyasetçe cevap yazılsın. (Muvafık, sesleri)

Mütareke teklifi münasebetiyle gelen telgraflar:

Pazarcık Müftülüğünden, Beypazarı Müftülüğünden, Kastamonu'dan, Kiği'den, Çölemerik Belediye Riyasetinden, Kulb'dan, Çarsaneak'dan, Çardak'tan.

2. — *23 Nisan münasebetiyle mevрут tebrik telgrafları*

REİS — 23 Nisan münasebetiyle mevрут tebrik telgrafları vardır:

Darülfünun talebesinden, Adana Belediye Riyasetinden Kırşehir Belediye Riyasetinden, Sinob Belediye Riyasetinden, Zonguldak Mutasarrıflığından, Kâzım Karabekir Paşa'dan, Safranbolu Kaymakamlığından, İzmit Müdafai Hukuk Riyasetinden, Gerede Belediye Riyasetinden, Kangal Müdafai Hukuk Riyasetinden Göksun Müdafai Hukuk Riyasetinden, Bilecik Mutasarrıflığından, Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyden, Cevat Paşadan, Tarsus Müftülüğünden, Gümüşane Mutasarrıflığından, Kayseri İstiklâl Mahkemesinden, Diyarbakir Belediye Riyasetinden, Konya Belediye Riyasetinden, Zir Müdafai Hukuk Riyasetinden, Trabzon Müdafai Hukuk Riyasetinden, Antalya Müdafai Hukuk Riyasetinden, Ordu Müdafai Hukuk Riyasetinden, Akdağmadeni Müdafai Hukuk Riyasetinden, İstanbul'da Trakya heyeti merkeziyesinden, Boyabat Kaymakamlığından, Bolvadin Mutasarrıflığından, Kulb Kaymakamlığından Kırşe-

hir Mutasarrıflığından, Samsun Mutasarrıflığından, Dersadette Büyük Reşit Paşa Nümune Mehtebinden, Urfa Mutasarrıflığından Araç Müdafaai Hukuk Cemiyetinden, Bolu Mutasarrıflığından, Devrek Belediye Riyasetinden, Kastamonu Belediye Riyasetinden, Batum Şehbenderliğinden, Kayseri Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Bitlis Valiliğinden, Adana'da Abdülkadir Kemali Beyden, Çorum Belediye Riyasetinden, Bilecik Müdafaai Hukuk Riyasetinden, Çorum Mutasarrıflığından Muş Mutasarrıflığından, Mardin Mutasarrıflığından Gümüşhacı Köy Belediye Riyasetinden, Siird'de Fırka Kumandanlığından, Bartın Belediye Riyasetinden, Kayseri Belediye Riyasetinden, Ünye Belediye Riyasetinden Lâdik Belediye Riyasetinden, Daday Kaymakamlığından.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Efendim, Lûtfen gelen telgraflar okunsun. (Hayır, sesleri)

REİS — Efendim, Divanı Riyasetçe kendilerine münasip cevap yazılmasını kabul buyuranlar lûtfen el kaldırsınlar. Divanı Riyasetçe cevap yazılması kabul edildi.

4. — TEZKERELER

1. — *Mersin Mebusu Salâhaddin Beyin, zabıt ceridelerinin günü gününe tabı ve tevzi edilmesine mütaallik tahririne dair Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi*

REİS — Efendim, Heyeti Celilenizce zabıt ceridelerinin daha vâsi miikyasta tabı ile neşirleri takarrur etmişti. Bu bapta Divanı Riyaset tahkikat yapmıştır. Hulâsai tahkikatını Heyeti Celilenize arz etmeyi münasip gördü, müsaade buyurulursa okunsun.

Heyeti Umumiyece

9. III. 1338 tarihli İctimada Mersin Mebusu Salâhaddin Beyefendi tarafından verilen tahririn bir maddesi mucibince; (Meclis müzakerat zabıtlarının günü gününe tabı ve tekemmülü Hükümet ve belediye merakizine meccanen tevdi ettirilmesi ve nüsahi kâfiyenin kâğıdı ve mürekkebi pahasına alenen sattırılması) Heyeti Umumiyece kabul buyurulmuştu. Bu meseleyi Divanı Riyaset kendisine mal ederek Meclis Matbaasının kabiliyeti mesaisini tetkik etmiş ve elyevm çıkmakta olan işin böyle bir matbaanın çıkarması mümkün olan miktarın

haddi âzamisinde bulunduğuna kaani olmuştur. Mevcut matbaa malzemesine nazaran ikinci içtima senesi bidayetinden itibaren zabıtların adedi tabının «1 250» ye iblâğı kabil olduğundan ancak yetiştirilebilen bu miktarın en ziyade faydalı surette tevzii temin olunmuştur. İşbu tarzı tevzie nazaran zabıt cerideleri Meclisten başka demirbaş olarak bilûmum vekâletlerle, vekâletler müsteşarlıklarına devairi merkezîye ve bilûmum vilâyetlere, livalara, kazalara ve sefaretlere ve cephe, ordu, kolordu, fırka ve mevakii müstahkeme kumandanlıklarına, menzil müfettişliğine, ahzı asker heyet ve kalemleri rüesasına ve bilûmum Anadolu gazeteleriyle memleketin aksanı muhtelifesindeki istihbarat odalarına gönderilmektedir. Vesaiti mevcude ile gerek mülki ve gerekse askerî daha küçük cüzü tamalara ve belediyelere kadar tevziatın teşmiline ve bedeli mukabilinde sattırılmasına imkân mevcudolmadığından ahiren sipariş edilerek celbi kuvvei kurbiyeye gelen makinanın vürudu ve bu makinanın kabiliyetine nazaran matbaanın ikmali tevzii müyesser olduğu zaman istihsali kabil olabilecek miktarın daha şümüllü tarzda tevziinin temin olunacağını arz eylerim efendim.

T. B. M. M. Reisisanisi
Hüseyn Rauf

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Bir kelime söylemek istiyorum, efendim, Divanı Riyasetçe bunun ehemmiyetle tetkik edilmesinden dolayı müteşekkirim. Bu hak esasen Meclisin hikmeti teessüsünü istihdaf eder. Halen zabıtların adedi tabı 1 250 olduğu ve bilâhara bu miktarın tevzidedileceği bildiriliyor ki, bu da, ayrıca mucibi memnuniyettir. Yalnız bu 1 250 tabın nerele verilmekte olduğuna dair okunan ifadatta bendeniz lüzumsuz pek çok yerler görmekteyim. Bu zabıtlarda münderic olan mesail doğrudan doğruya millete taallük eden mesaildir. Yoksa bunun memurini hükümete munhasır olması katiyen doğru değildir. Halbuki zabıtlar tekml devair rüesasına verilmektedir. Millet makamlarından hiçbiri bununla alâkadar tutulmamaktadır. Halbuki bizi buraya gönderenler ve bize rey verenler ve bizim mesaimizle alâkadar olanlar doğrudan doğruya millettir. Zabıtları onlara okutturmak derecesine vardırımalı ve hayati siyasiye ile memleketin âtisi ile halkın taal-

lûkunu uyandırabilmeli, milletin terbiyesini yükseltbilmeliyiz. Halkı terbiye etmenin yolu budur. Bu zabıtlar bu noktai nazardan müfidolacaksa olur ve illâ bunlar Hükümet masalarında duracaksa hiç lüzumu yoktur. Şimdiye kadar gördüğümüz kaza kaymakamlarının masaları üzerinde bisud kalmaktan ibarettir. Orada uyumaya mahkûmdur, bundan hiçbir kimse müstefidolamayacaktır. Hiçbir kıymeti yoktur, kimse için de mucibi istifade olamayacaktır. Bilhassa cephelelerdeki muharip kıtaat kumandahlıkları vazifeleriyle uğraşmaktan bu zabıtları okumaya vakitleri olmadığı kanaatindeyim. Bendeniz bu noktai nazardan Divanı Riyasetin tekrar alâkadar olmasını ve asıl lâzım olan millet ve memleketin bundan müstefidedilmesini rica ederim...

REİS — Efendim Salâhaddin Beyefendinin teklifi mesmuu âliniz oldu. Bu noktai nazar mucibince Divanı Riyaset tetkikatını yapmış ve yeni makina getirilip nüshaların adedi tezyid edilmedikçe Meclisi Âlinizin hulâsai fikrinin tamamen icrasının imkânsız olduğunu görmüştür. Eğer tensip buyurursanız Salâhaddin Beyefendinin buyurdukları gibi nevahiye kadar tamimine, mümkün olduğu kadar halka teşmiline çalışırız.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Müsaade buyurun. Meclisin kararı ne oldu?

REİS — Efendim Meclisin kararı tetkik edildi. Kabiliyeti icraiyesi görülmedi.

Bu matbaa vesaitiyle bundan fazla tabettirmenin imkânı yoktur. Yeni matbaa buraya gelip teessüs edince tabılar tezyidedilecek, ancak o zaman imkân hâsıl olacaktır. Şimdi imkân görülememiştir.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim bendenizin mâruzatım, sureti tevziinin Divanı Riyasetçe bir daha tetkiki ricasıdır. Eğer bu cihet reye vaz' olunursa zannederim netice alınır.

HALİL İBRAHİM B. (Antalya) — Efendim, Divanı Riyasetin kararını dinlemekle beraber Salâhaddin Beyefendinin de beyanatını öğrendik. Burada iki noktai nazar vardır; makina gelinceye kadar böyle olması lâzımgelir. Divanı Riyasetin kararı mucibince.. Fakat eldeki mevcut nüshaların lüzumsuz yerlere hattâ belki de muzır olabilecek.. Bendenizin kanaatimce- meselâ muharip kıtaat siyasetle uğ-

raşmaz. Bunlar siyasi mecmuadır... Bilhassa siyasi mecmuayı muharip kıtaata sokmak zannederim bilüzumdur. Onun için -bilhassa benim de nazarı dikkatimi celbetti - ne belediyesine, ne de müdafai hukukuna ve ne de istihbarat odalarına zabıtların geldiği var. Antalya'da İstihbarat Müdüriyeti vardır. Müdür Bey diyor ki; değil böyle zabıt cerideleri, eğer Ankara'da çıkan gazetelere abone değilsem onu bile bulamam, hattâ ben değil, Reisi Hükümet olan mutasarrıf dahi bulamaz, istihbarata gitsem orada da yok. İstihbaratı var fakat, zabıt cerideleri görünmüyor. Binaenaleyh bendeniz iki noktai nazardan elde mevcut olan nüshaların sureti tevziini arz edeceğim. Evvelen milletten en ziyade alâkadar olabileceği ve agâh olabileceği yerlere tercihan makina gelinceye kadar. Belediyelere, müdafaai hukuklara istihbarat salonu açılan yerlere kadar göndermelidir.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendiler Türkiye Büyük Millet Meclisi mefkûrevi inkılâp yapıyor, diyoruz. Daha kendi mevcudiyetiyle ve millet için sarf ettiği mesaisini gösteremezse, milleti yaptığı kanunlardan haberdar etmezse mefkûrevi inkılâp nerede kalır? Ben, matbaa yok diye böyle mazereti Büyük Millet Meclisinin şerefiyle katiyen mütenasip bulmam efendiler! Bu millet iki senedenberi ne fedakârlıklar etti? On bin liralık bir matbaa buraya gelemeyen mi idi? Bugünkü, halihazırdaki matbaa bir günün yerine bir hafta, bir haftanın yerine iki hafta çalışsa bin iki yüzü beş bin yapamazlar mı idi? İstirham ederim, ben bu mazereti katiyen kabul etmiyorum. Büyük Millet Meclisinin kudretiyle mütenasip bulmuyorum. Düşmanlarımız Amerika'dan gazete gönderip bizi idlâle çalıştıkları halde biz halkımızı tenvir için memleketimizde vesait malik değiliz. Hayır efendiler! Mefkûrevi inkılâp yapmıyorsunuz. İcraatımızı köylere kadar göstermeli, çünkü millet verdiği malının parasının nereye gittiğini görmezse bizim böyle nafiye iddiamız nerede kalır? Matbaa yoktur diye bir mazereti bu kürsüden işitmek istemem, Matbaa yaratılmalıdır. Efendiler; her halde zabıtları köylere kadar göndermek borcumuzdur, üzerimize farzdır. Divanı Riyaset kabahat etmiş, Divanı Riyaset vazifesini bi-

hakkin yapamamış. Rica ederim efendiler; her hangi bir memlekete giderseniz kendi kanaatini neşir için, kendi menfaati için, halkı tenvir için köylere gazete gönderiyor, köy köy okutturuyor. Bizim halkımız hayatını, kanını veriyor, Hükümetinin ieraatından haberdar olmuyor. Azim bir inkılâba girişmişiz efendiler; bunu halkımız duymalıdır buradaki vekillerinin vaveylâsından millet, memleket bibehre kalıyor. Biz kime hitabediyoruz? Kendi sözümüz kendi cebimizde mi kalacak? Hükümet memurları belki içtihaden bizim mesaimizle taban tabana zıddır. Ben Hükümet inkılâp yapmıştır diye iddia etmem, onlarda fikir, zihniyet değişmiş, onlar eski memurlardır. Bizim düşündüğümüz inkılâbın azametini millete anlatmak lâzımdır. Zabıtların bu tarzı tevzii onları mutasarrıfların, kaymakamların nahiye müdürlerinin masasında çürütmektir. Rica ederim bunu reddediniz. Her halde Divanı Riyaset başka matbaalardan istifade ederek bini, iki bin, beş bin yapsın. İki ay evvel iradenize iktiran eden bu kararın önünde hiçbir kuvvet duramaz. Divanı Riyaset bunun karşısında titreyerek bu mazereti nasıl serd ediyor? Bunu reddederim, beş bin de çıkarabilirsiniz, on bin de çıkarabilirsiniz, Divanı Riyasetin bu teklifinin reddini isterim, her halde zabıtlar çıkmalı İradei Milliye veçhile köylere, nahiyelere kadar gitmelidir efendim.

REİS — Efendim Riyaset; her hangi bir meseleyi Meclisi Âlinize arz etmek mecburiyetindedir. Divanı Riyasetin kanaati olarak arz edilen şey mazeret değil, mevcut imkânların ve kanaatinin hulâsasıdır. Mazeret değil, hakikat arz ediliyor. Kanaati budur. Divanı Riyasetin ayrıca hariçteki matbaalarda zabıt ceridelerinin tabı ve tevzii ne dereceye kadar mümkün olduğu hakkında katı bir fikri mahsusu yok ve bu ne dereceye kadar caizdir? Bu da şayanı teemmüldür, bunlar düşünülerek bir matbaa tesisine, tedarikine çalışılmaktadır, yoktan var etmek kudretini Divanı Riyaset kendisinde görmemiştir ve o kudret ancak Cenabı Hakka mahsustur. Şu halde mevcuttan âzami istifade ediliyor ve noksanını ikmal için de ayrıca makina tedarik etmiş, o da yoldadır. Onun vürüdiyle matbaayı tevsi imkânını görüyor. Âzayı kiramdan başkaca mevcut vesaitten istifade im-

kânını görececek varsa, Divanı Riyaset maalmem-nuniye ve kemali teşekkürle kabul eder ve derhal teklif edileceği gibi yapılacaktır.

Bir de Salâhaddin Beyefendinin noktai nazarı var, bâzı makamata gönderilmesin, en ziyade münasip yerlere tercihan gönderilmesini teklif ediyor. Bu teklif Heyeti Aliyenizin muvafakatine iktiran ederse bir daha Divanı Riyaset tetkik edip noktai nazarını Heyeti Aliyeye arz eder.

DURSUN B. (Çorum) — Meclisin teşriî, icrai kararlarını câmi olan ve o hususta cereyan eden müzakeratı muhtevi bulunan zabıt ceridelerinin millete ve belediyelere, umumi kütüphanelere, hattâ satınalmak isteyenlere kadar tevzi edilmesi ehem ve elzemdır. Çünkü millet; vekillerinin ne yaptığını ve ne gibi ieraatta bulunduğunu anlansın. Sonra mevcut zabıtların icabı kadar teksir edilemeyeceği söyleniyor. Bendeniz o kanaatte değilim. Samsun'da iyi matbaalar vardır. Sivas'ta da vardır. Daha bâzı vilâyet merkezlerinde de vardır. İstihbarat için yüz elli bin lira kadar para veriyoruz. Bundan maksadımız halkı irşadetmektir. Halbuki bu zabıtlardan iyi irşat vesaiti yoktur. Bu hususta lâzımgelen mesaiyi sarf edelim. Muhtelif yerlerde matbaalar var. Oralarda tabedilsin, umumi yerlere meccanen, hususi yerlere de fiyatıyla satılsın.

REİS — Efendim, Dursun Efendi arkadaşımız da zannederim, vilâyet matbaalarında bastırmak şeklinde teklif ediyor. Eğer Meclisi Âliniz münasip görürse bu gibi teklifler takrir olarak Riyasete verilsin, bunu tetkik ederiz, mümkün olan kısım hangisidir? Bunu da ayrıca tetkik eder ve Heyeti Aliyenize arz ederiz. Bu hususta müzakereyi kâfi görenler lütfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Yani noktai nazarını Riyasete takrir suretinde tevdi edecek olan arkadaşlarımızın takrirleri Divanı Riyasetçe ehemmiyetle tezekkür ve hulâsai kararını ayrıca Meclisi Âlinize arz edecektir.

5. — TAKRİRLER

1. — *Süird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin, Çal ahalisine muavenet edilmesine dair takriri*

REİS — Okunacak :

Riyaseti. Celileye

Çal kazasının seksen para karye ahalişi üç seneden beri cephe olmak itibariyle zeriyaat icra edememelerinden son derece fakrû zarurete düçar olarak aç kalmışlardır. Biçarelerin şu hali zaruret-i ştimalleri vücdanları titretecek bir halde olduğunu reyelayın müşahade ettiğim gibi kendilerine muavenet icra ve ifa olunması müracaatı mütevaliyelerinden müsteban olmaktadır. Bu zavallıları ölümden kurtarmak ve siyaset etmek, Büyük Millet Meclisi Hükümetine ait ehem bir borç ve vazife olduğu da müstağniî arz ve izahtır. Binaenaleyh, ihtiyaçlarının tehvini için Muaveneti İçtimaîye Vekâletine emrolunmakla düştükleri şu sefaletten kurtarılmalarmı teklif ederim.

25 Nisan 1338

Siird

Çallı Mustafa Sabri

REİS — Efendim tensip buyurursanız takriri Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaîye Vekâletine havale edelim. (Muvafık sesleri) Sıhhiye Vekâletine havale edilmiştir efendim.

3. — AZAYİ KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Divanı Riyasetin mezuniyet kararları vardır. Heyeti Aliyenize arz edeceğiz:

Heyeti Umumiyyeye

Âtîde isimleri muharrer zevatın mazeretlerine mebni hizalarında gösterildiği müddetlerle mezun addi Divanı Riyasetin 26 . IV . 1338 tarihli dokuzuncu içtimanda tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Büyük Millet Meclisi
Reisisanisi
Hüseyin Rauf

Tahsin Bey (Maras) üç ay,
Sırrı Bey (Ergani) iki ay,
Hafız Mehmed Bey (Trabzon) üç ay,

REİS — Efendim Maras Mebusu Tahsin Beyin üç mah mezuniyetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ergani Mebusu Sırrı Beyin iki mah mezuni-

yetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Trabzon Mebusu Hafız Mehmed Beyin üç mah mezuniyetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın Kabul edilmiştir.

2. — *Burdur Mebusu Veli ve Bitlis Mebusu Yusuf Ziya beylerin Muvazenei Maliye Encümeninden istifaları*

REİS — Efendim Muvazenei Maliye Encümeninden Burdur Mebusu Veli Beyle Bitlis Mebusu Yusuf Ziya Bey istifa etmişler. Bunların yerine diğer iki arkadaşın intihabını Encümen Reisi Makamı Riyasetten talebediyor. Tensip buyurursanız bu iki zatın yerine aid oldukları şubelerden intihap icra edilsin. (Muvafık sesleri).

7. — MAZBATALAR

REİS — Encümenlerden mevrut mazbatalar vardır. Hulâsasını arz edeceğim. Tensip buyurursanız ruznameye alacağız.

1. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Cürmü âdi mahkûmlarının cezalarının cezaı nakdiye tahvil edilmesine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/514)*

REİS — Mahkûminin bir kısmının müddeti cezaîyelerinin cezaı nakdiye tahvili hakkındaki teklifin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası

2. — *Kütahya Mebusu Cemil Beyin, Yüz paradan ziyade çay ve kahve satanların Temettü Vergisinin tezyidine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/500)*

REİS — Yüz paradan fazlaya çay ve kahve satan esnafın Temettü vergilerinin tezyidi hakkındaki teklifin reddine dair mazbata.

3. — *Erzurum Mebusu Salih Efendinin, Altmış beş yaşını tecavüz eden mahkûminin tahliye edilmelerine dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/501)*

REİS — Altmış beş yaşını tecavüz eden mahpusün afları hakkındaki teklifin reddine dair mazbata var.

4. — *Maras Mebusu Tahsin ve Hasib beylerle rüfekasının, Vatanın müdafaasını temin zmmında ahzolunan nukut ve emvale mütaallik*

deavinin ademiitimatıyla Hazinece tazminine ve saireye dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/512)

REİS — Müdafaai Hukuk cemiyetleri tarafından evvelce ahzolunan nuktat ve emvalin sureti tahsiline ve saireye dair Maraş Mebusu Hasib Beyle rüfekasının tekliflerinin reddi hakkındaki Lâyiha Encümeni mazbatası var.

Malûmuâliniz bunları müzakere edebilmek için evvelâ ruznameye alınması hakkında bir karar lâzımdır. Usul ittihaz ettik. Evvelâ ruznameye alınması bilâhara da müzakeresi kabul ediliyor.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey müsaade buyurur musunuz? Encümenlerden gelen mazbatalar reddi mutazammın ise reye konur, reddolunmaz da kabul olunursa o zaman ruznameye alınır.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Bendeniz de onu söyliyeydim. Mâruzatımı Nebil Efendi söylediler. Eğer ret kabul edilirse mesele kalmaz.

REİS — Efendim, mazbataların mevki müzakereye konmasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. (Anlaşılmadı, sesleri) Şu halde ruznameye ithalini kâbul edenler lütfen el kaldırsın. Rica ederim. İyice izah edemiyorum. Encümenlerden mevрут mazbataların müzakere edilmek üzere ruznamemizde mevcut diğer hususata takdimen şimdiden müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmedi, o halde ruznameye alacağız, sırası geldikçe müzakere ederiz.

2. — İCRA VEKİLLERİ MUAMELÂTI

1. — *İktisat Vekili Sırrı Beye itimat beyanına dair takririn tekrar reye vaz'ı ve reylerin neticesi*

REİS — Efendim, geçen günkü içtimamızda İktisat Vekâletine itimat meselesi reyi âlinize arz edilmmişti. Fakat ekseriyet hâsıl olamadığından muamele nâtamam kaldı. Bugün ikmalî için ruznamede mevcuttur. İtimat reyi verenler beyaz, ademiitimat verecekler kırmızı pusla vereceklerdir. (Yoklama ile, sesleri) İsimleri okunan zevat lütfen reylerini sepete bıraksınlar. (Kur'a çekilsin, sesleri).

(Trabzon dairei intihabiyesinden reylerin istihsaline başlandı.)

REİS — Efendim, henüz reylerini istimal etmiyen zevat varsa lütfen reylerini istimal buyursunlar. Tasnif edeceğiz.

Efendim, İktisat Vekâletine ait istizahın neticesi reyi âlinize vaz'edilmiştir. Reye iştirak eden (180), şu halde muamele tamamdır. (24) müstenkif, (78) itimat, (78) de ademiitimat reyi var. Ârada tesavi var. (Reis hangi tarafta? sadaları), (Gürültüler)

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Nizamnamede sarahat var, istinkâflar aleyhtir. Bugün reye iştirak eden (180) olunca bunun ekseriyeti mutlakası, nısfının bir fazlası ile (91) olmak lâzımgelirdi. Halbuki 78 dir, istinkâflar daima Nizamnamenin sarahati mucibince ademiitimatır.

OSMAN B. (Kayseri) — İstinkâfın aleyhte olduğuna dair Nizamnamede sarîh bir şey yoktur. Binaenaleyh, isminden de anlaşıldığı veçhile istinkâfın mânası hiçbir tarafa mal olmamaktır. Bunun için bu tenzil edilecek ve diğer taraf nazarı itibara alınacaktır.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Efendim, müstenkif arkadaşlarımız, Heyeti Celileyi müşkül mevkide bırakmıştır. Leh ve aleyhte izharı rey etmek lâzımdır. Binaenaleyh, bir daha reye konmalıdır. (Hayır, hayır, sesleri) İstinkâfları aleyhte nasıl sayarız, efendim? Bu olur bir şey midir? Ne lehte sayabiliriz, ne aleyhte sayabiliriz.

Dr. ABİDİN B. (Lâzistan) — Muhterem arkadaşlar... İtimat ve ademiitimat ikisi de müsavi; bendeniz yalnız düşündüğüm noktâ nazarımı söyliyeydim. İtimat ve ademiitimat müsavi. Sonra müstenkifler var, bunu ben Vekil Sırrı Beye havale ediyorum. O nasıl telâkki ederse öyle hareket etsin, mamafih öyle zannediyorum ki; müstenkif de şüphelidir. Ademiitimada doğru gider. Ben olsam onun yerinde doğrusu böyle yaparım.

ALİ ŞÜKRÜ B. (Trabzon) — Efendim, âranın takriri bir tarafın ekseriyetiyle anlaşılır. Binaenaleyh, leh ve aleyhte olanlar müsavidir. Âra neticesi anlaşılmamıştır. Müstenkifler ancak müzakere neticesinde nısabı ekseriyetin tâyininde işe yarar, müstenkif demek, ne lehte, ne aleyhte demektir. Reyini ihsas etmemek demektir. Binaenaleyh, istinkâf puslaları, nısabı ekseriyetin tâyininde işe yarar. Onun için yapılacak mesele bitmiş değildir. Ya lehte, ya aleyhte bir

ekseriyetin tahakkuku zaruridir. Zaten itimat, ademiitimat meselesi başkadır, efendim. O, vekilin şahsına aittir. Bunu kâfi görmezse istifa eder. Mesele bitmiş olur. Hangi mesele reye konursa konsun, tesavii âra meselesinde müstenkifler nazarı itibara alındığında bile tekrar reye konmuyor mu efendim? Rica ederim. Hattâ reyî izafiyle ekseriyet aranıyor efendiler. Binaenaleyh, bu Nizamname mucibince tekrar reye konur. Müstenkifler reylerini ihsas ederler. Ondan sonra her hangi bir mesele buna göre hallolunur, başka türlü olamaz.

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Efendim, ârânın mecmuu (180), ekseriyeti mutlaka 91, halbuki alınan itimat reyî (78) dir. Bendeniz tesaviyi nazarı itibara almıyorum.

LÜTFİ B. (Malatya) — Bu da başka bir içtihatır, efendim.

Efendim, istinkâf demek ne lehte, ne aleyhte rey vermemek demektir. Bu bedihi bir meseledir. Binaenaleyh, mademki tesavii âra husule gelmiştir, yeniden rey toplanması lâzımdır, efendim. (Doğru, sesleri)

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Efendim, ârada müsavat var; bir de istinkâf var ve esasen bu itimat için reye konmuştur. İstinkâf için değil, istinkâfın mânası burada ademiitimada yakın bir şeydir. (Hiç öyle değil sesleri) Müsade buyurun efendim, (Gürültüler)

REİS — Efendim arkadaşlardan rica ederim, sükûneti muhafaza buyurun, söz işitilsin.

MUSA KÂZİM Ef. (Konya) — Efendim, hukukta bir tezkiye şuhut vardır. Şahidi âdil denirse tezkiye edilmiş olur. Allah a'lem denirse cerh edilmiş olur. Esasen vekilin istediği itimadı sarıhtır. İstinkâf Allah a'lem demektir. Mahaza Nizamname sâkittir. Fakat tekrar reye koymak lâzımdır.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Efendim tuhaf bir tesadüf bizi bir Nizamnamei Dahili noksanlığı karşısında bulundurdu. Nizamnamei Dahilîde müstenkiflerin; itimat ve ademiitimat reyinde hangi ciheti takviye edeceği meselesi yoktur. Yalnız öteden beri müstenkifler; itimat ve ademiitimat reyî mevzuubahsolduğu zaman; en ziyade ademiitimadı takviye eder mahiyettedir. (Bu teamüldür de sesleri) Teamül filân yoktur. Teamül bundan sonra olacak ve Nizamnamei Dahilînin dahi halle-

demediği bu mesele hakkında bulacağımız şekil badema esas ittihaz edilecektir. Yoksa şimdiki kadar böyle bir teamül mevcut değildir. Böyle bir vâkaya da, Meclis açıldığı tarihten itibaren tesadüf edilmemiştir. Şimdi efendim Sırrı Bey efendi yetmiş dokuz rey almış olsaydı, muamele tamamı ve netice itimattı. (Hayır hayır sesleri) (Doğru doğru sadaları) Evet Sırrı Bey 79 rey alsaydı muamele tamamı ve kendisine beyanı itimatla ruznameye geçilmesi lâzımgelirdi. Şurası muhakkaktır ki; 24 müstenkif ve 78 ademiitimada karşı yine 78 reyî itimat ile vekâlet sandalyesinde oturacak bir vekili de bendeniz tasavvur edemem. Mamafih bu; vekilin şahsına ait bir meseledir; içtihadına mütâalliktir. Oturup oturmaması meselesi başka bir meseledir. Bizim burada halledeceğimiz mesele, âtîde bir kere daha böyle bir mesele hâsıl olursa ne olacak? Şimdi itimat ve ademiitimat ârasında tesavi vukubulduğuna nazaran, müstenkifleri ademiitimadı takviye mahiyetinde mi telâkki edeceğiz, yoksa itimadı takviye mahiyetinde mi telâkki edeceğiz? Bunu bilmek için, müstenkiflerin izharı rey etmeleri lâzımdır. Ve müstenkifler demek ki, bu işin leh ve aleyhinde bir kanaat edinmemişler ve bundan dolayı müstenkif kalmışlardır. Binaenaleyh bu meseleyi esaslı bir surette halledebilmek için Meclisi Âlinizin Nizamnamei Dahilîsine yeni bir esas vaz'etmek iktiza eder. Çünkü bu mesele çok söz götürür bir şekildedir. Mevzuubahsolan nokta, Nizamnamei Dahilîye böyle bir madde ilâvesi lüzumudur. Yoksa Sırrı Beyin vekâlet meselesi değildir. İş bu noktai nazardan tetkik ederek karar vermek lâzımdır.

İHSAN B. (Cebelibereket) — Evvelâ Heyeti Celileden mâruzatımın sükûnetle telâkkisini rica ederim. İktisat Vekili muhtereminden bir istizah vâkı oldu ve istizah üzerine âzayı kiram mütâaddit takrirler verdiler ve bu takrirler de birer birer okundu. Vekil Bey bunlardan bir tanesinin reye konmasını istemekle Meclisten itimat talebetti. Binaenaleyh vekilin Meclisten talebettiği şey itimattır. İtimat, ademiitimat meselesi hakkında ise kanunda sarahat vardır. Bu ekseriyetle taayyün eder. Heyeti Celilenize soruyorum; ekseriyet hâsıl olmuş mudur? Ekseriyet hâsıl olmamıştır. Mesele sarıhtır, müzakere edilecek bir şey yoktur. Mamafih Heyeti Celileniz ne isterseniz onu yaparsınız.

LÛTFİ B. (Malatya) — Bu da başka bir nazariye.

MUSTAFA B. (Karahisarı Şarki) — Efendim, müstenkifler ne itimat ve ne de ademiitimat ârasına dâhil olamazlar. (Olur sesleri) Katiyen olamazlar. Çünkü bir Vekile ademiitimat beyan edilirse düşer; edilmezse düşmez. Ademiitimatta ekseriyetle olursa düşer. Olmazsa düşmez. Ademiitimat ekseriyetle olmak lâzımdır. Bir kere bu yok. Malûmuâliniz her şey ekseriyetin husulüne vâbestedir, buna da şek yok. Birinci reyde ekseriyet hâsıl olmadı. İkinci defa âra toplandı; bu sefer de tesavi husule geldi. Böyle tesavii âra vukuunda - Meclisin müzakereyatı her ne olursa olsun - her halde Reis ne tarafta olursa orasını iltizam etmiş olur. Reis müstenkifse meseleyi yeniden reye vaz'etmek zaruridir. Başka çaresi yoktur.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Efendim bendeniz Nizamnamei Dahiliyi bertaraf edeceğim. Yalnız hukuku esasiyeden bahsedeceğim. Kazayı müsellemendir ve haberi meşhurdur, derler ki; (Da mayürübüke ilâ malâyürübüke) seni şüpheye bırakan şeyi bırak, şüpheye bırakmayan bir şeyde amel et. Yani bu mesele meşkûktür. Onun için ikinci defa reye vaz'ı lâzımgelir. (Hayır sadaları)

İkinci kaide : İki şey müsavi olursa tearuz eder ve bunu ispat edecek ahadî ulânın birini müreccih olan bir emare mevcudolmaz, her ikisi de sâkıt olur. (İza tearaza tesakata) Binaenaleyh yeniden reye vaz'ını teklif ediyorum.

İstinkâf meselesine gelince : İstinkâfın mânayı lûgavisi çekinmek demektir. Yani mütereddittir. «Müftii mütereddidi bilfetva» gibi, yani vereyim mi, vermiyeyim mi? Tereddütten, leh ve aleyh mânası çıkamaz. Binaenaleyh istinkâfı aleyh mânasında kabul edenler galatı fahiş ediyorlar. (Bravo sadaları.)

ABDULLAH AZMÎ Ef. (Eskişehir) — Efendim, malûmuâliniz bu mesele ne intihaptır ve ne de bir karardır. İntihap ve karar olmayınca Meclis mevzuubahsolan Vekil hakkında reyini göstermiştir. Yani Vekilin mevkiî şudur demıştır. Binaenaleyh ne intihaptır ki, müzakere edilsin ne de bir karardır ki, tekrar edilsin. Meclis Vekilin mevkiîni tâyin etmiştir. Artık söz Vekilindir. İsterse şu vaziyette gider oturur, isterse istifa eder çekilir. Ayrıca yeniden reye koymak, bu, müzakere

ve intihap kabilinden olmadığı için doğru değildir. Yalnız buna bir çare düşünülebilir. Çünkü bu ilk defa vukubulmuş bir meseledir. Müstenkif olanların esamisi burada malûmdur. Kendilerinden lehte ve aleyhte oldukları sorulur. İşte iki türlü çare.

Dr. TEVFİK RÜŞDÜ B. (Menteşe) — Arkadaşlar, bendenize vekiller ve vekâlet mevzuubahis değildir, ortayerde doğrudan doğruya Nizamnamei Dahilî meselesi vardır. Binaenaleyh cereyanı müzakereyi hatırlıyalım. Mevzuubahsolan müzakere ; Vekil tarafından kabul edilen bir takrir reye konmuştur, muamele tamamdır. Tekrar edilemez. Reye konulan takrir veya maddei kanuniye veya teklif; şayanı kabul olabilmek için reye iştirak eden zevatın nisfından bir fazlası şarttır. Ekseriyeti mutlakanın tarifi budur. Binaenaleyh istirham ederim, hislerimize kapılmıyalım. Meclisçe teamül olacak bir meseleyi reye korken, karar verirken gayet soğukkanlı hareket edelim. Ekseriyetin tarifi, reye iştirak eden zevatın nisfından bir fazlasıdır. Böyle olmadıkça takrir kabul edilmiş değildir. Binaenaleyh bu itimat takriri reddedilmiştir (Hayır, sadaları.)

RAGİB B. (Amasya) — Efendim, Abdullah Azmi Efendinin buyurdıkları gibi bendeniz de diyeceğim ki, müstenkif bulunanların reyleri malûm değildir. Ne itimatdır, ne de ademiitimatdır. Çünkü her birerlerinin fikirleri ayrı ayrıdır. Bendeniz müstenkifim açık söylüyorum. Esasen Heyeti Vekilenin intihabı hakkındaki kanun mevkiî müzakereye vaz' edildiği zaman bir iki takrir verdim ve bir şey teklif etmiştim. Heyeti Vekilenin vazife ve mesuliyetleri tâyin ve tahdidedsin, bununla beraber çıksın dedim. Bu takririm kabul olunmadı. Kabul olunmadığı günden beri bendeniz ne Heyeti Vekile intihabına ve ne de böyle itimat ve ademiitimat meselesine iştirak etmiyorum. Sonra benim gibi böyle müstenkif olan arkadaşların da birtakım içtihadatı vardır. Mesele budur. Binaenaleyh mesele ne itimat ve ne de ademiitimatdır, yeniden reye vaz'ı lâzımgelir.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim, bendeniz meseleyi Meclisin hayatı müstakbelesi noktasından tetkik etmek cihetini düşünüyorum. Takdiri noktasını burada söylemek istemem. Bu bütün bütün başkadır. Meselenin

esasını bir noktadan tetkik lâzımgelirse bendeniz burada gerek Nusrat Efendi Hazretlerinin ve gerek Mustafa Efendi Hazretlerinin ve daha bâzı arkadaşların dediği gibi bununla hiçbir şeyin tezahür etmediği kanaatindeyim ve bu esasın kabulünün Meclisin selâmeti âtiyesi noktasından doğru olacağını düşünmekteyim. - Mademki teamül olacaktır - en doğru muamele yeniden rey toplamaktır ve bununla Meclis neye ve ne maksatla isterse karar verebilecektir. Meclis mukarreratında buna istinadedecektir ve verilecek kararı selâmeti âtiye noktai nazarından düşünmekliğimiz lâzımdır. Bugün tekrar bir rey toplanmakla yarım saat vakit geçerse de mesele bu değildir, mademki bir temel atıyoruz. Meclisin mukarreratı ekseriyetin mukarreratı olmalıdır ve bir ekseriyet taayyün etmelidir. Bu meseleyi ben bu suretle telâkki ettim.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarî Şarkî) — Nizamnamei Dahilinin yüzüncü maddesinde sarîh bir fıkra vardır. Müstenkiflerin miktarı reyin neticesi üzerinde icrayı tesir edemeyip lehde ve aleyhde bulunanların miktarına göre nisabı tâyin eder. Binaenaleyh istinkâf eden arkadaşları lehde saymak doğru olmadığı gibi aleyhte saymak da doğru değildir. Şimdi efendim kalıyor tesavi meselesi. Her iki rey tesavi etmiştir. Bunu lehte mi saymak lâzım, aleyhte mi saymak lâzım? Malûmuâlileridir ki bu hususta Nizamnamei Dahilî sükût etmiştir. Şimdi eğer bu tesaviyi bir vekilin aleyhinde istimal etmek istersek ve böyle bir karar verirsek, beyefendiler, haksızlık etmiş oluruz. Eğer lehinde tefsir eder de bu vekili muhterem mazharı itimadolsun dersek yine yanlış yola gitmiş oluruz. Binaenaleyh böyle sarîh olan bir tesaviyi biz hangi tarafa meylettirmiş olursak mikyas katiyen mantıkî değildir. Şahsi ve hissîdir. Binaenaleyh bunun yegâne vasitai halli, bâzı muhterem arkadaşlarımızın teklifi veçhile, yeniden reye vaz'etmektir. Arkadaşlarımızdan birisi buyurdu ki; müstenkiflerin esamisi malûmdur; onların reyine müracaat edelim, acaba itimat mı? Ademiitimat mı ediyorlar? Bendeniz de müstenkifim beyefendiler. Siz, beni cebredemezsiniz. Benden rey isteyince yine istinkâf edeceğim. İstinkâfımın esbabını da söylemek istemem. Binaenaleyh her halde yeniden reye müracaat etmek eslem bir tariktir. Sonra bâzı

arkadaşlar da diyorlar ki; mevcut arkadaşların nisfından bir fazlası ki, ekseriyeti ancak temin edebilir, reye iştirak eden (180) dir. Binaenaleyh (91) itimat lâzım, ki, temini ekseriyet edilmiş olsun. Bu katiyen doğru değildir. Demin okuduğum fıkrâi vâziha icabınca müstenkifler, ancak müzakereye iştirak eden mebusanın nisabını temin için yekûna ithal olunur. Reyin neticesine gelince; müstenkifler tarh olunur. Ondan sonra lehde, aleyhde bulunan reyler tekabül ettirilerek hangisi çok ise ona itibar olunur. Binaenaleyh fazla vakit geçirmeye mahal yoktur. Yeniden reye müracaat olunarak meselenin hallini teklif ediyorum.

YUSUF ZİYA B. (Mersin) — Efendim, bendeniz de bir noktayı arz edeceğim: Müstenkifler hakkında bâzı arkadaşlar lâzımgelen şeyi söylediler ve bu mesele kapanmıştır. Yalnız itimat, ademiitimat meselesine gelince; itinat ve ademiitimatın mutlaka ekseriyetle olması Kanunu Esasının 38 nci maddesinde münderiğdir. Madem ki, itimat, ademiitimat reyleri müsaviddir, Kanunu Esasının (38) nci maddei muaddelesi mucibince Nizamnameden daha kuvvetli olan bu madde mucibince her halde yeniden reye konulması zaruridir. Çünkü Kanunu Esasi Nizamnameden daha kuvvetlidir.

SALİH Ef. (Erzurum) — Arkadaşlar; bu intihap muamelâtındaki tesavi, Meclisi Âlinin âzayı kiramı arasında acip bir mesele oluyor. Yani bir hissiyat meselesi oluyor. Bunun için Nizamname sükût etmiş olmakla beraber bu meseleyi Vekilin aleyhine tefsir edersek lehinde olanların hissi rencide edilmiş olur ve haksızlık irtikâbedilmiş olur, lehinde tefsir edersek, aleyhindekiler güvenmiş olacak. Sizi iki parça edip bir parçasını bir tarafa, diğer parçasını öbür tarafa koymak lâzımdır veyahut yeniden bir intihap yapmak icabeder. Bunun başka bir çaresi yoktur.

REİS — Süleyman Sırrı Bey buyurun.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Yozgad) — Efendim, reye iştirak eden rüfekanın adedi 180, 24 müstenkif... İtimat ve ademiitimat müsavatta kalıyor. Ali Süruri Efendinin buyurdıkları gibi, müstenkifler bitaraf demektir. Şu halde müsavatta kalıyor. Bendeniz müsaadei âlinizle meseleyi birriyaziye halletmek istiyorum: Bir eisme makûs fakat müsavi iki kuvvet, müspet ve menfi olan iki kuvvet tatbik edilse yekdi-

ğerini ifna eder. Ortada cisim sabit kalır. Şimdi ortada sabit kalan cisim, bugün, itimat talebetmiş olan bir İktisat Vekilidir.

İtimat, ademiitimat müsavidir. İtimat, ademiitimadı mahvederse ortada mâruzu itimad olan bir vekil kalır. Muamelenin yeniden yapılması iktiza eder.

MUSTAFA HİLMİ Ef. (Niğde) — Efendim, mesele zaten tenevvür etmiştir. Tekrar söz söylemek zaitse de tarafı Riyasetten söz aldığım için bendeniz de arz etmek isterim. Şöyle ki; Ali Süruri Efendinin beyan ettiği veçih üzere, istinkâf edenlerin reyî nısaptan addedilemez. Fakat ita edilen varakların kâffesi bir rey farz edildiğine göre; Akşehir'in liva olması meselesinde de burada verenlerle vermeyenler arasında tesavii âra hâsıl oldu. Divanı Riyaset bu meseleyi tetkik, nihayet Meclisinize arz etti. Reyler müsavi addedildiğinden dolayı yeniden reye vaz'edildi. Bu emsaliyle sabittir, teamül böyledir. Bu teamül veçhile yeniden reye vaz' lâzımdır.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetine dair takrir var. (Kâfi kâfi, sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Bendeniz kifayetin aleyhinde söyleyeceğim.

REİS — Buyurun, kifayetin aleyhinde beyanı mütalâa edecekseniz söyleyin.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Bendeniz aleyhinde söz söyleyeceğim; arkadaşlar, mesele ne kadar uzamışsa, o kadar da neticelenemedi. Halbuki - Eğer müsaade buyurulursa - bir madde kanuniye ile gayetle sarîh olarak gözü müzün önünde duruyor. Onu okuyayım: «Kâf-fei hususatta tesavii âra vukuunda, reisin bir reyî iki aded sayılır.» Binaenaleyh Reis Bey, lehde mi rey verdiler, aleyhte mi?..

REİS — Efendim, Tunalı Hilmi Beyin sualini cevapsız bırakmak istemem. Riyaset bir veya diğer tarafa hak vermeye kendinde salâhiyet görememiştir. Bu, kanun müzakereleri ve saire gibi değildir. Ortada itimat, ademiitimat meselesi vardır. Bu itibarla vaziyet tenevvür etmiştir. Tesavii âra vardır ve sarîhtir. Reis ne lehdedir ve ne de aleyhtedir. Sırrı Bey biraderimizin buyurdukları gibi, eğer ortada iki kuvvet birbirini mahvetmiş ve mevkiinde bulunan İktisat Vekili kalmış ise onunla beraber de istizah takriri kalmıştır. Tekrar istizahı yapmak, tekrar müzakere yapmak ve tekrar reye koy-

mak lâzımdır. Şu halde bu kadar mühim bir meseleyi, Meclisi Âlinizi teşkil eden âzanın tek-mil hukukunu bir benim elime verip burada beni hakem yapmak doğru değildir. Dolayısıyla bu fazla bir yük tahmili demektir. Bunda da zannederim beni mazur görürsünüz. (Alkışlar, bravo, sadaları)

Efendim, müzakerenin kifayetine dair takrir vardır. Tunalı Hilmi Bey de kifayetin aleyhinde ifadede bulunacaklarını söylediler; geldiler, sadedin haricinde, ifadelerinin hilâfında söz söylediler. Bunu da hatırlatmak isterim. Müzakerenin kifayetine dair takrir vardır. Heyeti Celilenize arz etmezden evvel usulen aleyhinde söz söyleyecek var mı?

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Müsaade buyurun.

REİS — Aleyhinde mi?

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Evet... Reis Beyefendi Meclisi gayet güzel bir surette tenvir buyurdular. Dün istizahın kifayetine karar verildi, bugün âraya müracaat edildi. Nısap bulunamadı, dışarı çıkıldı. Bugün de tesavii âra var. Nihayet meseleyi halledemedik. Anlaşıyor ki, dün biz, istizahın kifayetine karar verdiğimiz zaman, pek doğru hareket etmemişiz. Binaenaleyh Süleyman Sırrı Beyin bahsettiği makina meselesi ve Reis Beyefendinin teşrih buyurdukları vaziyet dairesinde ortada ne lehte, ne aleyhte bir şey yoktur. Onlar birbirini ifna etmiştir. Şimdi ortada bir Vekil ile bir de istizah takriri vardır. İtimat, ademiitimat meselesinde - zannederim, - birçok zevatın, 27 zâtın müstenkif kalmaları, istizahın tamamen bitmediğini gösterir. Eğer istizah daha ziyade tenevvür etmiş olsaydı o müstenkifler de ya lehte veya aleyhte rey vereceklerdi. Yeniden istizahın devamını teklif ediyorum.

REİS — Efendim müzakerenin kifayetini, yani usul hakkındaki müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen el kaldırsın... Usul hakkındaki müzakerenin kifayeti ekseriyetle kabul edildi.

Bu bapta takrirler vardır. Bunları okuyacağım. Fakat bunların Nizamnamemize tearuz teşkil etmek ihtimali galibini de ayrıca arz etmek isterim. Malûmuâliniz rüfekanın Heyeti Âliyenize olan mütalâatı ve mâruzatı neticesinde iki esaslı mesele ortaya çıktı. Birisi tesavii âra vardır, yeniden rey toplamaktır. Birisi de istizah müzakere-ratına devam edilmesi... Bu takrirler okunduk-

tan sonra bendenizce iki şekil var. Bunları reye koymak lâzımgelir.

HASAN BASRÎ B. (Karesi) — Reis Bey Bunların haricinde bir şekil daha var.

REİS — Sizin teklifinizi de dinledim efendim.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Yeniden reye müracaat edilmesini teklif eylerim.

Malatya
Feyzi

Riyaseti Celileye

İstinkâf hakkında Nizamnamei Dahilide sarih bir madde yoktur. Binaenaleyh istinkâfın itimat ve ademiitimat suretiyle telâkki edileceğinin reye vaz'edilmesini teklif ederim.

Karesi
İbrahim

REİS — Muş Mebusu Ahmet Hamdi Efendi takririni geri almıştır.

Riyaseti Celileye

Müzakere kâfidir. Tesavii âra dolayısıyla hal-i mesele kabil olamadığı cihetle yeniden reye konmak mecburiyeti hakikiyesinde bulunulduğundan olveçhile yeniden reye konmasını teklif eylerim.

Ertuğrul
Mustafa Kemal

Riyaseti Celileye

Tesavii âra istizahın ademikifayesine delildir. İstizahın devamı ile badehu rey keyfiyetinin halini teklif ederim.

27 Nisan 1338
Bursa Mebusu
Operatör Emin

Riyaseti Celileye

Bu defa da muamele tamamdır. Bahusus mevzuubahis mesele itimadolup bir vekili mutedolabilmesi için Meclisin ekseriyeti itimadına derhal mazhar bulunması esasına binaen itimat reyî ancak muamele tamam olmadığı vakitte tekrarı kabil olup muamelenin tamam olduğu ahvalde tekrar reye vaz'ı caiz olamayacağı ve itimat meselesinin zayıflanmasını mucibolabilecek böyle teamüle meydan verilmesini teklif ederim.

Menteşe Mebusu
Dr. Tevfik Rüşdü

Riyaseti Celileye

1. Müzakere kâfidir.
2. İtimat ve ademiitimat beyan edenlerle müstenkifler ikinci muamelede de ısrar edebilirler. Binaenaleyh; yine iş bitmiş olmaz.
3. Eğer bu mesele bir nizamı dahili meselesi ise bu - Sırrı Beyin meselesinden tecriden - Nizamnamei Dahili Encümenince tetkik edilmek lâzımdır.
4. Şimdi haline kalkışırsak iş şahsi olur. Nazari olmaz.
5. Bu meselei itimadı Sırrı Beyin son sözü ifade ve intacedebilir.
6. Esas mesele ise Nizamı Dahili Encümenince başkaca hallolunur.

Karesi
H. Basrı

REİS — Efendim, takriirlere itıla buyuruldu.

MAZHAR MÜFİD B. (Hakkâri) — Reis Beyefendi, Ahmed Hamdi Efendi takririni geri alıyorlar.

Riyaseti Celileye

İtimat ve ademiitimat reylerinin tesavii katîsi hasebiyle bâzı arkadaşların istinkâf etmeleri, istizahı teşkil eden mesailin lâyıkiyle tavazzuh etmemesi, binaenaleyh, katî bir rey edinememeleri esbabından tevellüdeylediği muhtemel bulunmasıyla istizah müzakeratının yeniden küşadiyle daha ziyade tenvir ve tavzih edildikten sonra tekrar reye vaz'edilmesini teklif ederim.

27 Nisan 1338

Karahisarı Şarki Mebusu
Ali Süruri

HASAN BASRÎ B. (Karesi) — Reis Bey takririm hakkında izahatta bulunacağım.

REİS — Evet efendim. Yalnız üçüncü şekil hakkında izahatta bulunabilirsiniz. Buyurun.

HASAN BASRÎ B. (Karesi) — Takdim ettiğim takrir veçhile bu mesele İktisat Vekilinin, İktisat Vekâleti meselesinin doğurduğu bir mesele olduğu için İktisat Vekâletiyle memzuç bir haldedir. Eğer mesele, hiçbir vekilin itimadı ve ademi itimadı mevzuubahsedilmiyerek başlıbaşına yani mahiyeti hakikiyesine göre tetkik ve teemmül edilmek icabederse İktisat Vekilinin bugünkü meselesinden tecerrü-

dederek bu nizamı dahiliye taallük eden ikinci meseleyi yine Nizamı Dahiliye Encümenince bilmüzakere tetkik etmek lâzımgelir. Bugünkü meseleye gelince; eğer bugünkü meselesinin alacağı şekil üzerine biz yine bir nizamı dahilî meselesi halletmek istersek yanlış hareket etmiş oluruz. Saniyen demin müstenkiflerden bâzı zevat istinkâflarında yine ısrar edeceklerini beyan buyurdular. Dünden beri kanaat değişmiş midir acaba? (Değiştii, değışti sesleri) eğer tekrar icra edilecek olan tasnifin neticesinde yine bugünkü şekli garip tezahür edecek olursa yine mesele halledilmiş olmyacaktır. Onun için bendenize iki şekil vardır. Birincisi İktisat Vekili Beyin burada son sözü söylemesi.. İkinci şekil ise; esas meseledir. Yani nizamı dahilî meselesidir. Farz edelim ki bu mesele İktisat Vekili münasebetiyle tahaddüs etmemiş; Başlıbaşına esasi bir meseledir. Bu mesele halledilmeden geçilemez. Yine bu meseleyi nizamı dahiliye Encümenine havale etmek lâzımgelir. Bendeniz, dün istizah devam ederken, istizahın ademikifayesi iddiasında bulunmuştum. Bugünkü netice, dünkü mâruzatımın sıdkımı teyideder. Mamafih istizaha yine devam edilse her halde nizamı dahilî meselesi bir meselei esasiyedir. Bu da ayrıca halledilmek lâzımgelir. Tâ ki bundan sonra da böyle garip bir mesele karşısında kalmıyalım.

REİS — Efendim, Basri Bey arkadaşımız da takririni izah ettiler. Kendilerini dinledik. Zannederim, esas fikirleri; İktisat Vekili Beyefendinin kürsüye gelip bu hususta kendilerinin hakem olmasıdır. (Hakem olamaz sesleri) İktisat Vekili Beyefendi burada hazır değildirler. Şu halde efendim evvelki iki şekli reye koymak zarureti vardır.

HACI TEVFİK Ef. (Kângırı) — Bendenizin riyasetten bir سوالim var. Müsaade buyurursanız intihap itimatla tevemdir. Bir vekili intihabedeceğimiz vakitte böyle tesaviiâra vukunda o intihabedilmiş olur mu, olmaz mı?

REİS — Sual sormuyorsunuz. Sual şeklinde mütalâa dermeyan ettiniz. (Hândeler) Şimdi efendim evvelemerde Nizamnamei Dahilimizin mevaddı mahsusası vardır. Berayı malûmat Heyeti Âliyenize arz etmek istiyorum. Yüzüncü maddenin tasnifi âraya aidolan kısmında «reyler toplanınca, Reis muamelenin

hitam bulduğunu ifade eder. Muamelenin hitamından sonra reye iştirak edilemez. Rey kularını kâtipler açıp herbirinin içinde bulunan varakaları tasnif ederler. Müstenkiflerin miktarı reyin neticesi üzerinde icrai tesir edemeyip bu; lehte ve aleyhte bulunanların miktarına göre taayyün eder.» Yani bâzı rüfekânın dediği gibi ekseriyet meselesini bu madde hallediyor. Şu halde tesavii âra vardır ve bunun halli ya yeniden rey toplanmakla olacak veyahut İktisat Vekili istizah mevkinde devam ediyor demektir. Şimdi bunları ayrı ayrı reye vaz'edeceğim.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Yeniden müzakere açılacak olursa daha iyi olacaktır.

REİS — Müzakere kâfi görüldü. Mütalâatınızı dermeyan ettiniz. Müsaade ederseniz Riyaset biraz mütalâaasını söylesin.

ABDÜLGAFUR Ef. (Karesi) — Makamı âlinizden bir سوالim var. Müsaade buyurunuz. İktisat Vekiline itimat ve ademitimat hakkında verilen reyler kanaat ve içtihat meselesidir. Şimdi arkadaşlarımız aynen reylerini istimalde ısrar ederlerse keyfiyet ne olacaktır?

REİS — O mesele de ayrıca Heyeti Umumiyede mevzuubahsedilir. Yani bendeniz hakem olamyacağımı evvelce arz etmiştim. Bunun üzerinde mütalâa beyanında bendenizi mazur görürsünüz değil mi efendim?

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Bey usulü müzakere hakkında müsaade buyurur musunuz?

REİS — Müzakere kâfi görüldü, noktai nazarlar da kâfi derecede izah edildi. Şimdi teklipleri reye koymak zaruridir.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Müsaade buyurulur mu birkaç kelimeye?

REİS — Takririnizi okuduk.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Takririmi tavzihan birkaç kelime müsaade buyurulur mu?

REİS — Nazarı dikkati âlinizi bu mevzu üzerine celbederim. Takrir sahipleri kâfi derecede izahat verdiler, birçok rüfeka bu nam altında tekrar müzakere açmak istiyorlar. Bunda mazurum şimdi efendim vaziyet sarahatle anlaşıldı. Ya istizah müzakeresine devam lâzımdır veyahut tekrar rey toplamak lâzımdır. Evvelemerde Heyeti Celilenizden

çok rica ederim arkadaşlar salona gelseler de reylerini ihsas etseler. (Reye, reye sesleri).

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Reis Beyefendi; Basri Beyefendi takririni izah etti. Bendenizin de pek mühim olarak birkaç noktayı izah etmeğliğime müsaade ediniz.

REİS — Efendim müzakere kâfi görüldü.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Müsaade buyurun takririmi izah yolunda fazla bir şey söyleyemeyeceğim.

REİS — Efendim takrirler hakkında kifayeti müzakere kararı verdiniz. Rûfekadan bâzıları takrirlerine ait söz istiyorlar ve tekrar ediyorlar. (Hayır sesleri) Müsaade ederseniz kendilerine söz vereceğim. (Hayır sesleri) Kabul edilmedi.

Şu halde efendim tesavii âra vardır. Tekrar rey istihsaline muvafakat edenler lütfen el kaldırsın.

Efendim müsaade buyurun; iyi anlaşılmalı. İtimat takririnin tekrar reye vaz'ını kabul edenler lütfen ayağa kalksın. Efendim tekrar reye vaz'ı ekseriyetle kabul edilmiştir.

Tekrar itimat ve ademittimat keyfiyetini reyi âlinize vaz'edeceğim.

Bâzı arkadaşlar rey zamanında salonu terk ediyor. Pek şena bir şekil hâsıl oluyor. Yoklama suretiyle tekrar rey tophıyacağım. Efendim bir kere daha arz etmek isterim, İktisat Vekili Beyefendiye istizah neticesinde itimat buyuracaklar beyaz, ademittimat reyi verecekler krmızı puslalarını isimleri okundukça kürsüdeki kuffuya lütfen atsınlar.

Efendim, isimler tekrar okunacaktır. Reyle-rini vermiyenler lütfen istimal buyursunlar. Mebus arkadaşlardan rey vermiyenler var mı? (Hayır sadaları) Rey vermek muamelesi tamam olmuştur.

Efendim! İktisat Vekiline itimat ve ademittimat meselesine iştirak eden zevatın mecmuu 199 dur, 25 müstenkif, 85 itimat, 89 ademittimat vardır. Şu halde bu kadar farkla ademittimat beyan edilmiştir. Efendim on dakika için celseyi tatil ediyorum.

Hitamı celse; saat : 4,00

(İkinci celse hafidir)

ÜÇÜNCÜ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 5,10

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KATİP : Mahmud Said Bey (Muş)

2. — İktisat Vekili Sırrı Bey (İzmit) in istifanamesi

REİS — Efendim celsemiz âlenidir. Sırrı Beyin istifanamesi vardır, okunacak :

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Büyük Millet Meclisince hakkımda verilen ademittimat kararına binaen usulen istifa eylediğimi arz ile teyidi hürmet eylerim efendim.

27/Nisan/1338

İktisat Vekili

Sırrı

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Zapta geçemez Reis Bey, istifa itimat üzerine olabilir. Yoksa şimdi olamaz. Ademittimattan evvel olabilirdi.

CEMİL B. (Kütahya) — Ciddiyetle veriliyorsa zapta geçer efendim.

REİS — Takdir Heyeti Celilenize aittir.

Efendim Muhakemat Heyeti intihabı meselesi mükerreren Riyasetten tebliğ edildi. Ve mükerrer surette kararınıza da iktiran etti. Birçok evrak da gelmiştir. Şubeler namzet gösterecekti.

SALİH Ef. (Erzurum) — Şubeler hali içti-

mada ve onunla meşguldür. Cumartesine her halde hazırlanır.

REİS — Efendim ekseriyet olmadığından do-

layı Cumartesi günü saat ikide içtima edilmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; Saat : 5,15

İktisat Vekili Sırrı Beye itimat beyan edilmesine dair olan takrire ikinci defa verilen reylerin neticesi

(İtimat reyî verenler)

Hacı Şükrü B. (Diyarbakır), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Ziyaeddin B. (Sivas), Osman Fevzi Ef. (Erzincan), Vehbi B. (Bitlis), Besim B. (Kastamonu), Feyzi Ef. (Malatya), Ziya Hüsnü B. (Lâzistan), Halil İbrahim Ef. (İzmit), Muhiddin B. (Elâziz), Derviş B. (Mardin), Mustafa Kemal B. (Ertuğrul), Cevdet B. (Kırşehir), Server B. (Ardahan), Ali Vâsıf B. (Gene), Dr. Asım B. (Amasya), Ziya B. (Kângırı), İsmail B. (Erzurum), Mehmed Vâsıf B. (Karahisar Şarki), Salâhaddin B. (Mersin), Hafız Abdülhalik Ef. (İzmit), Hacı Feyzi B. (Elâziz), Nusrat Ef. (Erzurum), Ali Haydar B. (Gene), Süleyman Südi B. (Bayezid), Nüzhet B. (Ergani), Abdullah Ef. (Bolu), Yahya Galib B. (Kırşehir), Yâsin B. (Oltu), Şerif B. (Sinob), Mustafa B. (Gümüşane), Şeyh Hacı Fevzi Ef. (Erzincan), Hilmi B. (Ardahan), Celâl B. (Gene), Rüştü B. (Maraş), Şeyh Fikri Ef. (Gene), Necib B. (Ertuğrul), Emin B. (Erzincan), Mehmed

Şükrü B. (Gümüşane), Mehmed Nadir B. (İsparta), Ali Vefa B. (Antalya), Mustafa B. (Karahisar Şarki), Ali Şükrü B. (Trabzon), Hacı Ahmed Hamdi Ef. (Muş), Ali B. (Amasya), Ahmed Hilmi B. (Kayseri), Hüsnü B. (Bitlis), Rifat B. (Kayseri), Osman B. (Kayseri), Dr. Suad B. (Kastamonu), Abdülhak Tevfik B. (Dersim), Fikri Faik B. (Gene), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Rifat B. (Tokad), Ramiz B. (Dersim), Kadri B. (Diyarbakır), Dursun B. (Çorum), Halil B. (Ertuğrul), Ahmed B. (Yozgad), Şeyh Servet Ef. (Bursa), Şükrü B. (Bolu), Tahsin B. (Aydın), Sabit B. (Kayseri), Midhat B. (Mardin), Süleyman B. (Canik), Hakkı B. (Van), Tevfik B. (Van), Hulûsi B. (Karahisar Sahib), Mehmed Şükrü B. (Karahisar Sahib), Kasım B. (Muş), Mahmud B. (Ergani), Asım B. (Erzurum), İzzet B. (Tokad), Şevki B. (İçel), Lûtfi B. (Malatya), Rıza B. (Yozgad).

(Ademiitimat reyî verenler)

Tunalı Hilmi B. (Bolu), Operötör Emin B. (Bursa), Tevfik Rüştü B. (Menteşe), Abdullah Azmi Ef. (Eskişehir), Hafız İbrahim Ef. (İsparta), Ali B. (Karahisar Sahib), Dr. Abidin B. (Lâzistan), Hasib B. (Maraş), İsmail Şükrü Ef. (Karahisar Sahib), Hasan Tahsin B. (Antalya), Vâsıf B. (Sivas), Ali Rıza B. (İstanbul), Dr. Mustafa B. (Kozan), Abdülgafur Ef. (Karesi), Fahreddin B. (Kars), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Nebil Ef. (Karahisar Sahib), Hasan Ef. (Denizli), Nuri B. (Bolu), Dr. Adnan B. (İstanbul), Hacı Tahir Ef. (İsparta), Yunus Nadi B. (İzmir), Şahin Ef. (Gazianteb), Hüseyin B. (Elâziz), Mustafa Hulûsi Ef. (Karahisar), Hüseyin B. (Trab-

zon), Tevfik Ef. (Kângırı), Ali Rıza Ef. (Amasya), Ragıp B. (Kütahya), Cevdet B. (Kütahya), Hasan B. (Trabzon), Osmanzâde Hamdi B. (Ertuğrul), Eyüb Sabri B. (Eskişehir), Hasan Basri B. (Karesi), Rasim B. (Cebelibereket), İhsan B. (Cebelibereket), İsmet B. (Çorum), Osman B. (Lâzistan), Mustafa Sabri Ef. (Siird), İbrahim B. (Karesi), Dr. Refik B. (Bayezid), Mahmud Esad B. (İzmir), Kılıç Ali B. (Gazianteb), Hacı Âtîf Ef. (Ankara), Şemseddin Ef. (Ankara), Faik B. (Edirne), Sıddık B. (Çorum), Hamdi B. (Gene), Hacı Arif B. (İstanbul), Ahmed Mazhar B. (İstanbul), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstan-

bul), Şükrü B. (Canik), Ahmed Fevzi Ef. (Batım), Numan Ef. (İstanbul), Ali Cenani B. (Gazianteb), Hamid B. (Biga), Esad B. (Lâzistan), Mustafa B. (Dersim), Ahmed Nureddin Ef. (Batım), Mehmed B. (Biga), İsmail Subhi B. (Burdur), Hilmi B. (Ankara), Cevad Abbas B. (Bolu), Rıza Vamık B. (Si-

nob), Osman Nuri B. (Bursa), Musa Kâzım Ef. (Konya), Mehmed Âkif B. (Burdur), Vehbi B. (Niğde), Atıf B. (Bayezid), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Muhiddin Baha B. (Bursa), Hafız Hamdi B. (Biga), Hacı Süleyman Ef. (İzmir), Kasım B. (Muş), Mustafa Akif Ef. (Diyarbakır), Mehmed Niyazi Ef. (Eskişehir).

Müstenkifler)

Arslan B. (Maras), Emin B. (Canik), Cemal Pş. (İsparta), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Hüseyin Avni B. (Kozan), Akif B. (Batım), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Hüseyin Rauf B. (Sivas), Tahsin B. (İzmir), Ali Süruri Ef. (Karahisarı Şarki), Cavid B. (Kars), Mehmed Ragıb B. (Amasya), Şakir B. (Ankara), Celâ-

leddin B. (Trabzon), Mustafa B. (Antalya), Mahmud Said B. (Muş), Ruşen B. (Gümüşane), Dr. Fuad B. (Bolu), Edib B. (Batım), Behcet B. (Kângır), Ömer Lûtfi B. (Saruhan), Ömer Vehbi Ef. (Konya), Tahir B. (Kângır), Veli B. (Burdur), Naim Ef. (İçel).

Takririn üçüncü defa reye vaz'ı neticesi

(İtimat reyî verenler)

Muhiddin B. (Elâziz), Cemal Pş. (İsparta), Bahrî B. (Yozgad), Mehmed Vasfi B. (Karahisarı Şarki), Ziya Hürşit B. (Lâzistan), Şevket B. Bayezid, Mustafa B. (Gümüşane), Tefvik B. (Van), Yasin B. (Oltu), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Asım B. (Erzurum), Tufan B. (Hakkâri), İsmail B. (Erzurum), Yusuf Ziya B. (Mersin), Hacı Şükrü B. (Diyarbakır), Hulûsi B. (Karahisarı Sahib), Halil İbrahim B. (Antalya), Ali Vefa B. (Antalya), Ramiz B. (Dersim), İsmail Remzi B. (İsparta), Hakkı B. (Van), Halil İbrahim B. (İzmit), Rıza B. (Yozgad), Süleyman Sudi B. (Bayezid), Yahya Galib B. (Kırşehir), Mahmud B. (Ergani), Şükrü B. (Bolu), Osman Fevzi Ef. (Erzincan), Haşim B. (Çorum), Cemil B. (Kütahya), Şeyh Hacı Fevzi Ef. (Erzincan), Hacı Feyzi B. (Elâziz), Dr. Asım B. (Amasya), Mithat B. (Mardin), Ziyaeddin B. (Sivas), Vehbi B. (Karesi), Sâbit B. (Kayseri), Cevdet B. (Kırşehir), Abdülhak Tefvik B. (Dersim), Hüsnü B. (Bitlis), Dr. Abidin B. (Lâzistan), Ömer Lûtfi B. (Amasya), Hacı Mustafa Ef.

(Ankara), Hacı Atıf Ef. (Ankara), Emin B. (Erzincan), Nüzhet B. (Ergani), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Dursun B. (Çorum), Ahmed B. (Yozgad), Rüşdü B. (Maras), Bekir Sıdkı B. (Siverek), Derviş B. (Mardin), Mehmed Salih Ef. (Erzurum), Mehmed Nadir B. (İsparta), Ali Haydar B. (Gene), Nusrat Ef. (Erzurum), Ali Vâsıf B. (Gene), Şevki B. (İçel), Dr. Suad B. (Kastamonu), Besim B. (Kastamonu), İzzet B. (Tokad), Ali B. (Amasya), Osman B. (Kayseri), Rifat B. (Kayseri), Ahmed Hilmi B. (Kayseri), Tefvik Fikri B. (Gene), Mehmed Şükrü B. (Gümüşane), Celâl B. (Gene), Şeyh Fikri Ef. (Gene), Mehmed Şükrü B. (Karahisarı Sahib), Mustafa B. (Karahisarı Şarki), Vehbi B. (Bitlis), Abdullah Ef. (Bolu), Şeyh Servet Ef. (Bursa), Mustafa Kemal B. (Ertuğrul), Sadeddin B. (Menteşe), Hacı Ahmed Hamdi Ef. (Muş), Abdullah Ef. (İzmit), Feyzi Ef. (Malatya), Şerif B. (Sinob), Rifat B. (Tokad), Mustafa Lûtfi B. (Siverek), Lâtif B. (Malatya), Ali Şükrü B. (Trabzon), Salâhaddin B. (Mersin).

(Ademiitimat reyî verener)

Hasan Ef. (Denizli), Hacı Âtîf Ef. (Ankara), Hafız İbrahim Ef. (İsparta), Halil İbrahim Ef. (Eskişehir), Naim Ef. (İçel), Fahrreddin B. (Kars), İsmet B. (Çorum), Şakir B. (Ankara), Mustafa Sabri Ef. (Siird), Hasib B. (Maras), Âkif B. (Burdur), Osman Nuri B. (Bursa), Hacı Veli Ef. (Eskişehir), Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Operatör Emin B. (Bursa), Tunalı Hilmi B. (Bolu), İbrahim B. (Karesi), Vâsuf B. (Sivas), Hilmi B. (Ankara), Cevad B. (Bolu), Ali Cenari B. (Gazianteb), Mustafa Âkif B. (Diyarbakir), Mustafa Tâki Ef. (Sivas), Sıddık B. (Çorum), Dr. Adnan B. (İstanbul), Rasim B. (Cebelîbereket), Mehmed Niyazi B. (Eskişehir), İbrahim Süreyya B. (Saruhan), İsmail Subhî B. (Burdur), Hamdi B. (Gene), Abdülğafur Ef. (Karesi), Musa Kâzım Ef. (Konya), Hafız Şahin Ef. (Gazianteb), Mustafa B. (Dersim), Kasım B. (Muş), Şeyh Seyfi Ef. (Kütahya), Rıza Vâmık B. (Sinob), Tevfik Rüşdü B. (Menteşe), Nebil Ef. (Karahisarî Sahib), Faik B. (Edirne), Hacı Süleyman Ef. (İzmir), İsmail Şükrü Ef. (Karahisarî Sahib), Eyüb Sabri B. (Eskişehir), Abdullah Azmi Ef.

(Eskişehir), Mustafa Hulusî Ef. (Karahisarî Sahib), Abdülhalim Çelebi Ef. (Konya), Ragıp B. (Kütahya), Hasan B. (Trabzon), Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Osman B. (Lâzistan), Ahmed Nuri Ef. (Batum), İhsan B. (Cebelîbereket), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Dr. Mustafa B. (Kozan), Cevdet B. (Kütahya), Enver B. (İzmir), Vehbi B. (Niğde), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Ahmed Fevzi Ef. (Batum), Ali B. (Karahisarî Sahib), Kılıç Ali B. (Gazianteb), Osmanzâde Hamdi B. (Ertuğrul), Muhâddin Baha B. (Bursa), Hüseyin B. (Trabzon), Fethî B. (İstanbul), Şükrü B. (Canik), Nuri B. (Bolu), Tevfik Ef. (Kângırı), Ahmed Mazhar B. (İstanbul), Mehmed B. (Biga), Hasan Basri B. (Karesi), Esad B. (Lâzistan), Hafız Hamdi B. (Biga), Numan Usta (İstanbul), Dr. Refik B. (Bayezid), Ali Rıza B. (İstanbul), Ali Rıza Ef. (Amasya), Şemseddin Ef. (Ankara), Yunus Nâdi B. (İzmir), Hacı Ârif B. (İstanbul), Dr. Fuad B. (Bolu), Ferid B. (Çorum), Hüseyin B. (Elâziz), Hasan Tahsin B. (Antalya), Mahmud Esad B. (İzmir), Reşad B. (Saruhan), Emin B. (Canik), Hatmîd B. (Biga).

(Müstenkifler)

Mehmed Ragıp B. (Amasya), Âkif B. (Batum), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Arslan B. (Maras), Mazhar Müfid B. (Hakkâri), Hüseyin Rauf B. (Sivas), Mahmud Saâd B. (Muş), Refet Ef. (Maras), Behçet B. (Kângırı), Tahsin B. (Maras), Ruşen B. (Gümüşahe), Ömer Vehbi Ef. (Konya), Veli B. (Burdur), Tahsin B.

(İzmir), Halil B. (Ertuğrul), Cavid B. (Kars), Ömer Lûtfi B. (Saruhan), Necib B. (Ertuğrul), Kadri B. (Diyarbakir), Mustafa B. (Antalya), Celâleddin B. (Trabzon), Tahir Ef. (Kângırı), Hüseyin Avni B. (Kozan), Eddib B. (Batum), Ali Süruri Ef. (Karahisarî Şarki).

İçtimai âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evrakı varide:

1. Bolu Mebusu Abdullah Efendinin Zonguldak'ta bir duvarın Evkafa terkine dair teklifi kanunisi

Evrakı müteferrika:

1. Bursa Mebusu Mustafa Fehmi Efendinin Ser'iye ve Evkaf Vekâletinden istifası

2. Sinob Mebusu Hakkı Hâmi Beyin, Sinob harikzedegâmına meccanen kereste itası hak-

kındaki teklifinin tesrii müzakeresine dair tel-
grafi.

3. Erzurum Mebusu Salih Efendinin fukara-
yı halk için celbedilecek eczanın Gümrük Resmin-
den istisnası hakkındaki teklifinin tesrii müzake-
resine dair takriri

4. Karahisarı Sahib Mebusu İsmail Şükrü
Efendinin Ramazanda içtimaların haftada üçe
tenziline dair takriri

Sual takrirleri :

1. Kastamonu Mebusu Besim Beyin mütare-
keyi mütaakıp vatandan uzaklaşan bâzı zevatın
Anadolu'ya avdetlerinin men'i esbabına dair Da-
hiliye Vekâletinden sual takriri

- Muhakemat Heyeti için intihap
- Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanunu
- Harb Kazançları Komisyonu Kanunu.

